

**Kuuleminen eduskunnan perustuslakivaliokunnassa 8.10.2014: HE 131/2014 vp eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 2015**

Suomen Lakimiesliiton lausunto eduskunnan perustuslakivaliokunnalle oikeus- ja syyttäjälaitoksen määrärahojen riittävydestä

- **Suomen panostukset oikeudenhoitoon eivät kestä relevantissa kansainvälisessä vertailussa'**
 - Ruotsissa käytetään vuodessa oikeudenhoitoon (tuomioistuimet, syyttäjät, oikeusapu) 93,50€ per capita, Suomessa 64,00€. Ero on lähes 50 prosenttia (kts. liite).
 - Ruotsissa oikeudenhoitopanostusten osuus bruttokansantuotteesta on 0,24 %, Suomessa 0,19 % (kts. liite).
- **Valtioneuvosto on valtiontalouden kehyspäättöksessään vuosille 2014-2017 päättänyt leikata oikeusministeriön hallinnonalalta selvästi enemmän kuin hallinnonaloilta keskimäärin**
 - OM:n kehysleikkaus 2014-2017 → -4,32 %, kehysleikkaus hallinnonalojen kehyksistä yhteensä 2014-2017 → -1,96 % (kts. liite).
 - OM:lle tehtävien kehysleikkausten 2014-2017 osuus kaikista kehysleikkauksista → 4,32 %, OM:n kehyksen osuus hallinnonalojen kehyksistä yhteensä vuonna 2017 → 1,91 % (kts. liite).
- **Hyväksymällä valtion talousarvion ehdotetun kaltaisena kansanedustajat tekevät tietoisin arvovalinnan, jossa oikeusturvan tarvitsijat ja tuottajat jätetään riittämättömine määrärahoineen heitteille. Jos kansanedustajat tämän arvovalinnan tekevät, pitää heidän myös selkeästi kertoa, mitä oikeusturvan tuottamiseen liittyviä tehtäviä tuomarit, syyttäjät ja oikeusavustajat jättävät jatkossa tekemättä.**

Oikeusturvan tuottaminen, ylläpitäminen ja kehittäminen on yksi valtion ehdottomista ydintoiminnoista. Demokraattisen yhteiskunnan toimintavarmuus nojaa uskottavaan oikeuslaitokseen, jossa ammattitaitoiset tuomarit, syyttäjät ja oikeusavustajat tuottavat ihmisille yksilöinä ja heidän yhteisöilleen oikeusturvaa luotettavasti ja riittävän nopeasti.

Oikeusturvan tuottaminen on myös hyvin henkilöintensiivinen hallinnonala. Oikeusturvaa eivät tarvitse ja tuota koneet vaan ihmiset. Jos eduskunta päättää leikata oikeusturvasta, on leikattava ihmisistä, oikeuslaitoksessa ei voi jättää esimerkiksi tienpätkeä tai panssarivaunua ostamatta vuonna 2015.

Leikkaukset kriisiyttävät oikeuslaitoksen

On täysin selvää, että oikeusministeriön hallinnonalalle suunnitellut leikkaukset kriisiyttävät jo tällä hetkellä punaisella käyvän oikeuslaitoksen. Syyttäjälaitoksessa tämä johtaisi yt-neuvotteluihin ja tuomioistuinlaitoksessa määräaikaisuuksien lopettamiseen. Tuomioistuimissa työskentelee useita tuomareita lainvastaisessa työsuhteessa määräaikaisissa viroissa, jotka työnantajan olisi lain mukaan jo pitänyt vakinaistaa.

¹ Lähteenä on käytetty Euroopan neuvoston European Judicial Systems 2012 -tutkimusta (perustuu vuoden 2010 tietoihin). European Judicial Systems 2014 -tutkimuksen tulokset julkistetaan 9.10.2014.

Edellä mainitut toimenpiteet johtavat oikeusprosessien pitkittymiseen. Tällä voi olla ratkaiseva vaikutus prosesseissa osallisena olevien ihmisten elämiin. Pitkittymiset heikentävät kiistatta myös yritysten toimintaedellytyksiä ja Suomen kilpailukykyä.

Oikeusministeriö on jo pitänyt säästötalkoita ja joutunut heikentämään oikeuspalveluita

Kyse ei leikkauspäätöksissä voi olla siitä, ettei oikeusministeriön hallinnonala olisi jo osallistunut säästötalkoisiin. Jo usean vuoden ajan oikeusministeriö on supistanut tuomioistuinverkostoa lakkauttamalla kärjäoikeuksia. Tämä on näkynyt jo muidenkin oikeuspalveluiden saatavuudessa, kun viimeisen viiden vuoden aikana on asianajotoimistojen määrä laskenut noin 15 % ja niissä työskentelevien juristien määrä noin 20 % niillä paikkakunnilla joista oikeusministeriö lakkautti kärjäoikeuden.

Lyhytnäköiset juustohöylätoimenpiteet vaarantavat myös oikeusministeriön vuonna 2013 julkaiseman oikeudenhoidon uudistamisohjelman toteuttamisen. Vuoteen 2025 ulottuva ohjelma on pitkälti säästöohjelma, jolla oikeusministeriö pyrkii vastaamaan tiukentuvaan taloustilanteeseen. Uudistamisohjelma sisältää muun muassa 26 lyhyellä aikavälillä toteutettavaa toimenpidettä, jotka ohjelman mukaan alkavat tuottaa säästöjä vuodesta 2015 lähtien. Nyt oikeusministeriössä aloitettu työ uhkaa valua hukkaan leikkausten myötä. Ei olekaan järkevää päättää leikkauksista ennen kuin tiedämme kuinka suuria säästöjä uudistusohjelman toimenpiteet tuottavat.

Juustohöyläsäästämisellä on myös vaikutuksia pitkän aikavälin kehityshankkeiden läpiviemiseen. Tuomioistuinlaitos tarvitsee kipeästi kokonaisvaltaista tuomioistuinhallintoa, joka pystyy oikein organisoituna suunnitelmallisesti parantamaan tehokkuutta ja oikeusturvan tasoa sekä tuottamaan kustannussäästöjä. Oikeusvaltion toimivuuden kannalta elintärkeän, selvitysvaiheessa olevan hankkeen edistämistä ei saa vaarantaa näkemättä sen mahdollisuuksia tuottaa pitkällä aikavälillä merkittäviä hyötyjä.

Kyse on arvovalinnasta

Lopulta kyse oikeuslaitoksen rahoituksessa on poliittisten päättäjien arvovalinnoista. Kuten oikeusministeriö 3.10.2014 julkistamassaan tulevaisuuskatsauksessa kertoo:

- o Oikeusturva on kansalaisten perusoikeus ja olennainen osa sitä pohjaa, jolle yhteiskunta ja talous rakentuvat
- o Oikeuslaitoksen tehtävä oikeuksien suojan, yhteiskunnan toimivuuden ja yhteiskuntarauhan ylläpitäjänä on oikeusvaltion kulmakivi
- o Oikeuslaitoksen talous on ajautunut siihen kohdistettujen määrärahaileikkausten ja uudistustarpeiden johdosta kriittiselle tasolle.

Suomen Lakimiesliitto luottaa siihen, että eduskunnan perustuslakivaliokunta tekee arvovalinnan, joka mahdollistaa oikeuslaitokselle ja sen työntekijöille heille asetettujen tehtävien suorittamisen. Jos eduskunta arvovalinnoillaan päättää kriisiyttää oikeuslaitoksen, tulee päättäjien kertoa, mitkä osa-alueet oikeusturvasta oikeuslaitoksen jäljelle jäävät työntekijät jättävät tuottamatta.

Kunnioittavasti,

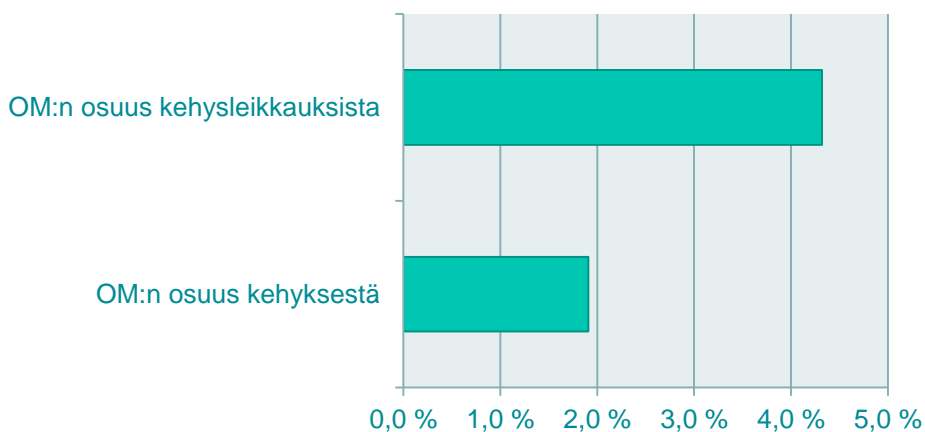
Mikko Salo
Varatoiminnanjohtaja
Suomen Lakimiesliitto – Finlands Juristförbund ry

Liite: Kaaviot Suomen ja Ruotsin oikeudenhoitopanostuksista ja OM:n osuudesta kehyspäätöksen 2014-2017 leikkauksissa.

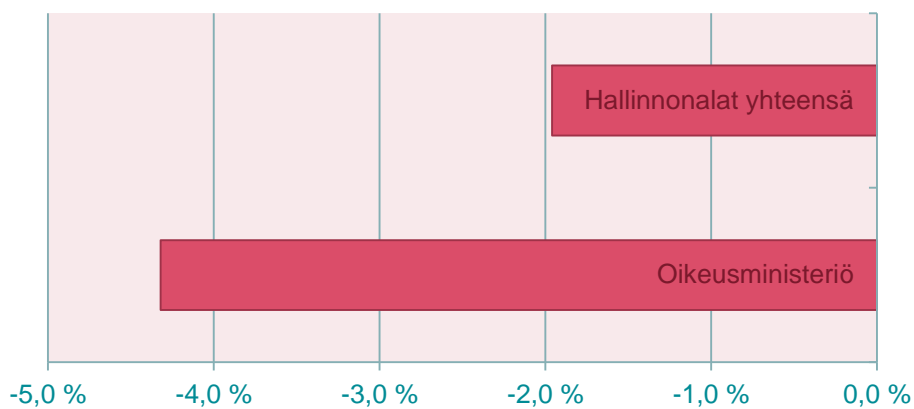

Liite

OM:n osuus kehysleikkauksista 2014-17 ylimitoitettu hallinnonalan kokoon nähden

OM:n kehysten 2014-17 leikkausprosentti selvästi korkeampi kuin hallinnonalojen yhteensä

Panostus oikeudenhoidon per capita (European Judicial Systems 2012)

Panostus oikeudenhoidon - osuus BKT:sta (European Judicial Systems 2012)

